

Ett kollektivhus fullt av aktivitet

I storköket på kollektivhuset Dunderbacken i Stockholmsområdet Axelsberg är middagsförberedelserna snart klara. Klockan kvart i sex på vardagar serveras en gemensam middag för de boende och idag är det 35 stycken som har anmält sig. De som anländer till matsalen blir avprickade innan de sätter sig vid de dukade borden, och kökschefen Lea Lapidus plingar i glaset och presenterar kvällens meny, belugalasagne.

- Matlagningen är hjärtat hos oss, säger Axel Otten som satt sig vid ett av borden i matsalen.

I Dunderbackens stadgar står det att de boende "företrädesvis ska vara 40+ utan hemmavarande barn" och tanken med kollektivhus enligt modellen 40+ är att det ska finnas tillräckligt många pensionärer för att den gemensamma matlagningen ska fungera, och att det är de som har mest tid för kollektiva aktiviteter.

Bredvid Axel Otten sitter Hjalte Hellström som ingår i veckans matlag. De boende är uppdelade på sex matlag som lagar mat varsin vecka. Organisationen kring matlagningen är strukturerad. Middagen kostar 30 kronor för de boende men på fredagar blir det lite festligare mat och dessert, då kostar det 50. Matrådet bestämmer vad för mat som ska inhandlas och var, matinköpargruppen köper in ekologiska matvaror och ser till att undvika halvfabrikat, och menygruppen ser till att inte alla matlag serverar lax på fredag eller glass till efterrätt. På måndagar serveras alltid vegetariskt, därav dagens belugalasagne.

Hjalte Hellström är gammal arkitekt och var tävlingscyklist i yngre dagar. Han är nästintill den enda som utnyttjar det lilla gymmet i huset. Tyvärr har han fått utesluta träningscykeln från den dagliga träningsrutinen på grund av att han måste hålla tillbaka tramptagen för hjärtat, men i källaren har han en röd Colnago som vittnar om hårda pass ute på vägen. Vid sidan av sitt tränings- och matintresse ordnar Hjalte många aktiviteter på Dunderbacken. Föreläsningar med tillhörande stadsvandringar och kompositörkvällar med bland andra Mozart, Verdi och Puccino. För ett tag sedan hade de en kväll med musik, vin och tilltugg, vilket blev en riktig kultursoaré.

En annan av husets aktivitetsanordnare är Birgitta Hambraeus som flyttade till Dunderbacken från Orsa när det öppnade 2010, några år efter sin mans bortgång. Bland de grupper som hon startat i huset finns SAMSA som är en grupp som ägnar sig åt samhällssamtal och är med och skapar opinion i aktuella frågor. En annan grupp är Måndagsklubben, där deltagarna bjuder in intressanta personer som de känner för gemensam middag och samtal. Självt har hon snart tagit hit hela sin vänkrets.

Inne i gästrummet som är inrett för när barnbarnen kommer på besök hänger ett inramat brev på den ljusa väggen, "Tack från Sveriges Riksdag" för hennes 28 år i riskdagen. Birgitta slutade som ledamot 1998 men har inte slutat engagera sig i diverse samhällsfrågor. Hon har sin arbetsplats med dator inne i sovrummet och så fort hon hör om ett samhällsproblem så frågar hon sig själv vad hon ska göra åt det.

I ett av hörnen inne i Birgittas hemtrevliga vardagsrum står en historisk symbol för engagemang, den gula flaggan med den röda solen från kärnkraftsmotståndarnas kamp. 1971 lämnade Birgitta Hambraeus, då centerpartist i riskdagen, in motionen "Stoppa kärnkraften om den är så farlig som jag tror" och efter det tog kärnkraftsdebatten fart i Sverige.

- Alla människor har något som får igång en och för mig är det detta, säger Birgitta och berättar hur hon var en ideell politiker som struntade i pengar och bara kämpade.

Varje förmiddag, även på söndagar, så ordnar Birgitta kaffe nere i det gemensamma utrymmet för de som vill ha. Ett initiativ som Dunderbacken beslutade skulle bli en del av verksamheten. Det är ett enkelt arrangemang som blivit ett viktigt socialt inslag för de som bor här, och det är inte ovanligt att någon har med sig hembakat.

I en annan av boendets 61 lägenheter bor Elisabet Rudhe, och för henne handlar den kollektiva livsstilen om att ha en basgemenskap där en kan gå ner till 11-kaffet och ha vetskapen om att middagen kommer att ätas tillsammans med andra. Aprilsolen lyser in genom hennes stora vardagsrumsfönster på samlingar av böcker, krukväxter, tavlor och omålade kanvas. I höst har Elisabet varit pensionär i sex år och efter ett yrkesliv som journalist håller hon sig aktiv med olika kurser. Hon har studerat ryska, gått kurser inom måleri, drejeri och keramik. På bordet framför bokhyllan ligger en uppslagen bok om astronomi som ingår i den kurs hon för tillfället läser på Stockholms universitet.

Elisabet var en av de första att flytta in på Dunderbacken. Hon hade sett hur föräldrarna blev som fängslade ute i sin villa i Huddinge på äldre dar och ville själv inte komma att leva med den svenska äldreomsorgen. Hon kände till Färdknäppen inne på Södermalm i Stockholm som invigdes 1993 och var det första kollektivboendet för 40+, men det visade sig vara svårt att få en lägenhet där eftersom det var så attraktivt. Helst skulle den sökande vara en yngre man som kunde något praktiskt och kunde bidra till den gemensamma verksamheten. Elisabet gick därför med i Boföreningen Framtiden 2002 som verkade för nya kollektivhus i Stockholm stad, och genom samarbete med Familjebostäder stod Dunderbacken klar 2010.

När hon berättar för utomstående om kollektivboendet möts hon av positivt intresse, och många tycker att det låter som en bra idé när man blir äldre. Är det någon i huset som behöver hjälp så mailas det ut till alla, och alltid är det någon som kan hjälpa till. Låna ut verktyg, reparera något eller om en boende behöver extra omsorg eller sjukvård så hjälps man åt. Bara för en vecka sedan var det ett dödsfall i huset och då samlades de boende upp och stöttade kvinnan som mist sin man. Det handlar om att utvidga kretsen av dem som man ställer upp för och vara en del av gemenskapen.

Nere i matsalen är middagen avslutad och det intilliggande ljusa och ombonade allrummet börjar fyllas upp inför Måndagsklubben som ska börja. Ikväll är det en barndomsvän till en av de boende som ska föreläsa om mat och hälsa, "Grönt är skönt". Det är inte brist på engagemang på Dunderbacken.